

SAARDE VALLAVALITSUSE SELETUSKIRI SAARDE VALLA 2020. AASTA EELARVE JUURDE

Saarde valla 2020. aasta eelarve koostamise aluseks on “Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus”, “Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus” (KOFs) ja Saarde valla õigusaktid. Vastavalt eelarve koostamise lähtealustele on vallavalitsuse põhieesmärk eelarve kaudu tagada tingimused valla sotsiaalmajanduslikuks stabiilsuseks ja jätkusuutlikuks arenguks. Valla hallatavad asutused, mittetulundustegevuseks toetust taotlevad isikud, valdkondade eest vastutajad, esitasid oma taotlused 2020. aastal kavandatavate tegevuste kohta.

Ülevaade Eesti majanduskeskkonnast

Eesti majanduse hetkeseis on tugev ja rahandusministeeriumi suvise majandusprognosi järgi kasvab majandus 2019.aastal 3,3 protsenti ja 2020. aastal 2,2 protsenti.

Maailmamajanduse ja Eestit kõige rohkem mõjutavate teiste riikide majanduse arenguprognos on viimastel kuudel nõrgenenud. Seetõttu kasvab Eesti majandus ka järgnevatel aastatel, kuid varasemast aeglasemas tempos.

Eesti tööturгу iseloomustab praegu tööhõive kõrge tase ja palkade kiire kasv. Keskmise palk kasvab mulluse 1314 euroga võrreldes 2019. aastal 1404 euroni ja 2020. aastal 1484 euroni. Palgad kasvavad märgatavalt kiiremini kui hinnad: keskmise palga reaalkasvu, mis arvestab hinnatõusu mõju, on 2019.aastal oodata 4,8 protsenti ja 2020. aastal 3,4 protsenti.

Töoga hõivatud inimesi on Eestis varasemate aastatega võrreldes rekordiliselt palju. 2019. aastal kasvab tööl käivate inimeste arv 1 protsenti jagu. 2020.aastal hõive kasv aeglustub 0,1 protsendile, sest vaba tööjõu ressurss on ammendumas. See tähendab, et ettevõtted peavad hakkama ärimudeleid ümber vaatama ja panustama enam tootlikkuse tõstmisele. Tööpuudus püsib 2019.aastal 5 protsenti läheduses ja suureneb 2020. aastal veidi, 5,6 protsendile.

Tarbijahindade tõus aeglustub kahe eelneva aastaga võrreldes: kui varasemalt tõusid hinnad 3,4 protsenti, siis 2019.aastal ja 2020. aastal aeglustub hinnatõus 2,2 protsendile ning 2021. aastal 2,1 protsendile. 2020. aastal on oodata energiahindade langust, tarbijahindu kergitavad teenuste ja toidu kallinemine.

Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon on aastatel 2019–2023 puudujäägis, mis vastavalt seadusega kehtestatud eelarvereeeglitele seab valitsusele ülesande parandada eelarvepositsiooni vähemalt 0,5 protsenti võrra SKPst eelneva aastaga võrreldes.

Struktuurseks puudujäägiks kujuneb prognoosi järgi 2019.aastal 1,4 protsenti, 2020. aastal 0,6 protsenti ja 2021. aastal 0,5 protsenti. See tähendab, et 2020. aasta eelarves säilib vajadus leida eelarves kokkuhoiukohti kevadel riigi eelarvestrateegiaga otsustatud mahus. Valitsussektori võlakoormus väheneb prognoosi järgi 2020. aastal 8 protsendile SKPst ja kahaneb ka edaspidi, langedes 2023. aastaks 6,7 protsendini SKPst. Uusi laene pole prognoosi kohaselt vajadust võtta.

Maksukoormus on 2019 ja kahel järgmisel aastal 33 protsenti lähedal SKPst ja liigub langevas trendis, vähenedes aastal 2022 prognoositavalt 32,6 protsendile SKPst ja 2023. aastal 32,4 protsendile SKPst. /Allikas: Rahandusministeerium/

Saarde valla eelarve koostamisel on lähtutud seisukohast, et põhitegevuse kulud 2020. aasta eelarves suurenevad eelkõige hinnamuutustest ning lepingutest tulenevalt. Tööjõukulude suurenemine on seotud eeskätt alampalga tõusuga ja sellest tulenevalt tehtud korrektiividega.

Hallatavate asutuste eelarved on koostatud vastavalt esitatud taotlustele.

Eelarve koostamisel on järgitud valla arengukava, sh selle k.a oktoobrikuus vallavolikogu poolt muudetud lisasid 1 ja 2.

Eelarve koostatakse tekkepõhiselt. Tekkepõhises eelarves kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarve on viieosaline: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus. Peale nimetatud osade jagatakse põhitegevuse kulud ja investeerimistegevuse väljaminekud tegevusalade järgi.

Saarde valla eelarve põhitegevuse tulude kogumaht 2020. aastaks on kavandatud 6 584 478 eurot ning **põhitegevuse kulude kogumaht** on 6 265 567 eurot. Põhitegevuse tulemi ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on 318 911 eurot. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne. Põhitegevuse tulemi mõjutab 2020. aasta investeerimisvõimet.

Investeerimistegevuse summa kokku (tähistatakse negatiivse tulemiga) on -1 282 940 eurot. Vahe kaetakse positiivse põhitegevuse tulemi, laenu ja likviidsete varade jäägi arvelt.

Eelarve tulemiks nimetatakse põhitegevuse tulude eelarveosa kogusumma ja põhitegevuse kulude eelarveosa kogusumma vahet, millele on liidetud investeerimistegevuse eelarveosa kogusumma. 2020. aasta eelarve tulemi jääb sarnaselt 2019. aasta eelarve tulemile negatiivseks.

Finantseerimistegevus on 344 580 eurot ja **likviidsete varade muutus** -619 449 eurot.

Põhitegevuse tulud

Tulud jaotatakse majandusliku sisu järgi järgmisteks liikideks: maksutulud, kaupade ja teenuste müük, toetused ja muud tegevustulud.

Maksutulud moodustavad Saarde valla 2020. aasta põhitegevuse tuludest 56,3%. Maksudena laekuvad vallaelarvesse üksikisiku tulumaks, maamaks, reklaamimaks.

Kõige suurem tuluallikas maksutuludes on **füüsilise isiku tulumaks** – kavandatud laekumine kokku 3,3 mln eurot, mis laekub tulumaksuseaduse alusel. Tulumaksu kogub Maksu- ja Tolliamet, mis edastab füüsiliselt isikult saadud tulumaksust 2020. aastal 11,93% kohalikule omavalitsusele.

Maamaksutulu on planeeritud 406 000 eurot. Saarde vallas on ligi kolmandik pindalast maatükid, mis on kaitsealad, sihtkaitsevööndi maa, püsielupaikade sihtkaitsevööndi maa, piiranguvööndi maa, hoiualade maa. Eelpool nimetatute kas maamaksust vabastatud või maksustatud 50% . Vastavalt vallavolikogu novembrikuu otsusele on maamaksu üldmäär 2020. a 2,5% ja põllumajandusmaalt 1,7%.

Kaupade ja teenuste müügitulud moodustavad eelarvetuludest 8,2%.

Riigilõivude planeerimisel on arvestatud eelmiste perioodide laekumisi.

Laekumine haridusasutuste majandustegevusest - real kajastuvad tulud lasteaia vanemate poolt tasutavatest kohamaksudest, toidurahadest, samuti ka teistelt omavalitsustelt laekuvad koolide ja lasteaedade kohamaksud.

Muusikakooli õppemaks on planeeritud vastavalt õpilaste arvule diferentseeritud gruppides, samuti on tuludes teistelt omavalitsustelt laekuv osa.

Kultuuriasutuste tulude reale on planeeritud Kilingi-Nõmme klubi, Surju Rahvamaja ja Tali seltsimaja tegevusest saadavad laekumised (kino, kontserdid, meelelahutusüritused, ruumide rent, suveaia rent).

Reklaamitulude reale on planeeritud “Saarde Sõnumites” ilmunud reklaami eest arvestatud tasud.

Sporditegevuse tulude reale on planeeritud Kilingi-Nõmme Spordihoone ja Tihemetsa Huvi- ja spordikeskuse tegevusest saadavad laekumised. Suviste laagrite korraldamisest tulusid eelarvesse planeeritud pole.

Koduteenuse tulude real kajastuvad hooldatavate omaosalused. Tugiteenuste tulud laekuvad arvete alusel laste- ja noorte tugikeskuselt.

Laekumine sotsiaalasutuste majandustegevusest - real kajastuvad hooldekodu tulud kohamaksudest, sh hoolealuste omaosalus ja vastavate omavalitsuste toetused kohamaksude tasumiseks.

Erivajadustega inimeste hoolekande tulude real kajastuvad Sotsiaalkindlustusametilt lepinguga laekuvad summad.

Tulud elamu- ja kommunaalmajandusest real kajastuvad Jaamaküla sauna tulud.

Üüri- ja renditulude real kajastuvad vallale kuuluvates hoonetes ruumide ja eluruumide kasutamisest laekuvad tulud, samuti vee- ja elektrimüügi vahendamisest saadavad tulud.

Muu toodete ja teenuste müügi all kajastuvad ajalehe müügitulud, tulud paljundusest, mitmesuguste trükiste müük ja muud tulud, mis ei kvalifitseeru eelnevate tuluridade all.

Toetused moodustavad vallaeelarve põhitegevuse tuludest 35,1%.

Tasandusfondist raha eraldamise aluseks on arvestusliku keskmise tegevuskulu ja arvestuslike tulude vahe (summad täpsustuvad riigieelarve vastuvõtmise järel).

Toetusfondis on hariduskulude eraldised, koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetused, toimetulekutoetused, rahvastikutoimingute kulude hüvitus, raske- ja sügava puudega lastele abi osutamise toetus, kohalike teede hoiu toetus, matusetoetus, asendus- ja järelhoolduse teenuse toetus, huvihariduse ja -tegevuse toetus.

Eesti Rahvatantsu- ja Rahvamuusika Seltsilt on laekunud sihtotstarbelised toetused gümnaasiumile, Surju Rahvamajale ja klubile.

Eesti Kooriühingult laekusid sihtotstarbelised toetused Surju Põhikoolile, gümnaasiumile ning Surju Rahvamajale

Rahandusministeeriumilt - puuetega inimeste eluasemete füüsilise kohandamise toetus 16 440 eurot ning 5000 eurot tegevustoetuseks Kilingi-Nõmme Vabaajakeskusele.

Eelarvesse on planeeritud ka Haridus-ja Teadusministeeriumilt saadav **õpilaskodu toetus** 30 000 eurot.

Kaitseministeeriumilt toetus 9 766 eurot.

Koolipiima ja koolipuuvilja toetuseks on planeeritud 4000 eurot.

Eesti Noorteühenduste Liidult laekus noorte osaluse arendustoetus.

Õpilasmaleva toetust on planeeritud 2400 eurot.

Tervise Arengu Instituudilt on planeeritud 4500 eurot projekti „Imelised aastad“ jätkamiseks.

Muud tegevustulud moodustavad eelarvetuludest 0,4%.

Keskkonnatasud on planeeritud, toetudes eelneva perioodi laekumistele.

Muude tulude reale on planeeritud kohtutäituri kaudu saadud kahjuhüvitised ja muud vahendid summas 8 000 eurot.

Põhitegevuse kulud

Saarde valla 2020. aasta eelarve põhitegevuse kulud jagunevad:

- Üldised valitsussektori teenused
- Avalik kord ja julgeolek
- Majandus
- Keskkonnakaitse

- Elamu-ja kommunaalmajandus
- Tervishoid
- Vabaaeg, kultuur, religioon
- Haridus
- Sotsiaalne kaitse

Kulud on majandusliku sisu järgi jaotatud järgmiselt: tööjõukulud, majandamiskulud ja toetused. Suurima osakaaluga on tööjõukulud, mis moodustavad põhitegevuse kuludest 61,1% (2019.a. 61,0%). Järgnevad majandamiskulud 32,4%ga (2019.a. 31,9%) ja tegevuskulude toetuste osakaaluks on 6,5% (2019.a. 7,1%).

Üldiste valitsussektori teenuste osakaal 2020. aasta põhitegevuse kuludest on 12,2% (2019.a. 11,9%) ja siia alla kuuluvad volikogu, vallavalitsuse, liikmemaksude ja ühistegevuse kulud, üldplaneering. Samuti on selles osas planeeritud reservfond.

Volikogu tööjõukuludes kajastuvad volikogu 15 liikmele makstavad hüvitused ja volikogu komisjonide liikmetele arvestatud tasud koos maksudega. Majanduskuludesse on planeeritud büroo-, esindus- ja koolituskulud.

Vallavalitsuse tööjõukulude real kajastuvad ametnike, teenistujate ja töötajate tasud koos maksudega.

Majandamiskuludesse on planeeritud administreerimiskulud, lähetused, koolitused, vallamaja hoone ja Surju teeninduspunkti ülalpidamiskulud, valla sõidukite ülalpidamiskulud, IT-alased kulutused, kulutused inventarile, sümboolikale. Täiendavalt on planeeritud 8000 eurot dokumendihaldussüsteemi täiendamiseks ja eelarvestamise tarkvara soetamiseks.

Reservfond on vajalik ettenägematute kulude katmiseks.

Üldplaneeringu koostamiseks on planeeritud 30 000 eurot.

Liikmemaksu ja ühistegevuse kulude real kajastuvad Pärnumaa Omavalitsuste Liidu, Eesti Linnade ja Valdade Liidu, Rohelise Jõemaa Koostöökogu, Pärnu Lahe Partnerluskogu liikmemaksud ja mitmesugused ühistegevuseks suunatud vahendid.

Avaliku korra ja julgeoleku osakaal kuludest on 0,1% (2019.a. 0,2%).

Päästeteenuste reale on planeeritud toetus 2500 eurot Saarde Vabatahtlikele Pritsumeestele tehnika garažeerimiseks ja hooldamiseks ning mitmesuguste ürituste läbiviimiseks. 5000 eurot on planeeritud omaosalust küttesüsteemide remondiks.

Muu avaliku korra reale on planeeritud videovalvesüsteemi püsi- ja hoolduskulud ja toetus politseile.

Majanduse kulude osakaal on 4,0% põhitegevuse kuludest (2019.a 3,3%).

Ettevõtluse arengu toetuse real kajastuvad valla ettevõtjatega seotud kulutused (koolitused, arengukava muutmisel kavandatud tunnustused).

Maakorralduse reale on planeeritud maaküsimustega seotud kulutused (katastriüksuste moodustamine, õigusabi, IT kulutused, tarkvara hooldus jm), maakorraldaja kasutuses oleva sõiduauto ülalpidamiskulud, koolituskulud.

Metsamajanduse reale on planeeritud Levalohu põlismetsa kinnistule metsakultuuride rajamine.

Teede ja tänavate korrashoiu reale on planeeritud tööjõukulude alla käsunduslepingute alusel teede hoolduskulud. Majandamiskuludesse on valla teede ja tänavate hooldusega seotud kulutused (lumetõrje, hõõveldamine, tolmuwabaks muutmine, kruusa, killustiku vedu, teeservade hooldus, truupide hooldus jne.).

Bussijaama real on tööjõukuludeks planeeritud Tali bussiootepaviljoni hooldaja töötasud koos maksudega. Majandamiskuludes kajastuvad valla territooriumil olevate bussiootepaviljonide ülalpidamis- ja hoolduskulud.

Keskkonnakaitse osakaal põhitegevuse kuludest on 2,2% (2019.a. 2,2%).

Jäätmekäitluse reale on planeeritud jäätmete kogumise, ohtlike jäätmete kogumise, kevadise suurpuhastuse korraldamise kulud, prügikonteinerite remont ning asendamine ning jäätmealduse mooduli kulud.

Avalike alade puhastuse alla kuulub tänavate, parkide jm. avalike alade puhastus sh. olmeprügi kogumine.

Heitveekäitluse majandamiskuludesse on planeeritud vahendid sademe- ja drenaaživee käitlemiseks.

Haljastuse reale on tööjõukuludesse planeeritud heakorratöötaja töötasud koos maksudega. Majandamiskuludesse on planeeritud heakorratööd Kilingi-Nõmme linnas, Tali asula, Surju küla ja muude avalike haljasalade hoolduskulud, lilled tänavatele ja haljasaladele, puude lõikused, ohtlike puude raie jm. Puude hoolduseks on planeeritud täiendavalt 10 000 eurot (Pärnu tn kesklinnast kuni Pärnu tn 2, Põllu tn, Raekoja tn, Kiriku tn). Nimetatud tänavate äärseid puid ei ole aastaid hooldatud, vajalik on puude võra tõsta ja ühtlustada.

Elamu-ja kommunaalmajanduse osakaal põhitegevuse kuludest on 3,3% (2019.a 2,8%).

Tänavavalgustuse real on kajastatud elektrikulu tänavavalgustusele, tänavavalgustusrajatiste jooksev remont ja hooldus.

Kalmistute tööjõukuludesse on planeeritud Surju kalmistuvahi töötasud koos maksudega. Majandamiskuludeks on planeeritud vahendid kalmistu tarkvarale, korrashoiuks, kabeli rendimakseteks. Toetused tegevuskuludeks on määratud Saarde Kommunaal OÜ-le kalmistute halduskuludeks.

Tihemetsa sauna majandamiskulude reale on planeeritud sauna elektrikulud. Toetused Tihemetsa sauna ja **linnasauna** real on planeeritud Saarde Kommunaal OÜ-le haldamiseks (töötasud, küte, hooldus).

Jaamaküla sauna (tegutseb ühtlasi ka päevakeskusena) tööjõukuludesse on planeeritud teenindaja-koristaja töötasud koos maksudega. Majandamiskuludesse on planeeritud sauna ülalpidamiskulud.

Muude elamu-ja kommunaalmajanduse majandamiskuludesse on planeeritud hulkuvate loomade ja varjupaiga kulud, purskkaevu, pargipinkide, valla veekogudega seotud kulutused, kopratammide likvideerimise, suveaiaga seotud kulutused, jõulukuusk ning jõulutulede kulud, jne. Täiendavalt on planeeritud amortiseerunud hoonete lammutamiseks ja veekogude puhastamiseks 20 000 eurot. Toetuste real kajastuvad toetused Saarde Kommunaal OÜ-le Tali teeninduspunkti korrashoiu, küttekulude sihtfinantseerimiseks.

Elamumajanduse halduse majandamiskulude real kajastuvad vallale kuuluvate hoonete ja kinnistute ülalpidamiskulud. Täiendavalt on planeeritud 15 000 eurot sotsiaalpindade remon- diks.

Tervishoiu osakaal põhitegevuse kuludest on planeeritud 0,1% nagu eelneval perioodil.

Ambulatoorse teenuste real majandamiskuludes kajastuvad Surju Tervisekeskuse kommunaalkulud (elekter), toetus on planeeritud Mai Apteegile ja perearstide teenuse korraldamiseks Kilingi-Nõmmes.

Vallaarstiteenused kajastuvad majandamiskulude real.

Vabaaaja, kultuuri, religiooni osale on planeeritud 11,6% põhitegevuse kuludest(2019.a 11,5%).

Spordiklubide reale on planeeritud vahendid spordiklubide SK Saarde, MTÜ Sookuninga, Võimlemisklubi GITHA, Pärnu maleklubi, SK Vaablane, Tihemetsa Motoklubi, JK Poseidon, Surju valla spordiklubi MTÜ ja MTÜ Pärnumaa Vibujaht toetamiseks. Jaotamiseks komisjonile on kavandatud 19 660 eurot. Treeneritoetus Võimlemisklubi Githale on 2700 eurot ja maleklubile 2640 eurot. Võimlemisklubi Githa ja Pärnumaa maleklubi on saanud riigilt toetuse atesteeritud treenerite töötasustamiseks eeldusel, et vallapoolne toetus eelneva perioodiga võrreldes ei vähene.

Sporditegevuse töajõukulude real kajastuvad koristaja töötasud koos maksudega. Majandamiskulude real on kajastatud vahendid valla eest võistlevate sportlastega seotud kulude katmisel, samuti ruumide majandamiskulud.

Tihemetsa Huvi- ja spordikeskuse real on töajõukuludesse planeeritud huvi- ja spordikeskuse töötajate töötasud koos maksudega. Riigi huvitegevuse vahendeid on töajõukuludes 5308 eurot. Majandamiskuludes kajastuvad bürookulud, sideteenused, hoone ülalpidamiskulud, kulud inventarile, hügieenivahenditele, ürituste korraldamiseks, samuti projekti omaosalus. Riigi huvitegevuse vahendeid on majandamiskuludes 3692 eurot.

Kilingi-Nõmme Spordihoone töajõukulude reale on planeeritud spordihoone juhataja ja personali palgakulud koos maksudega. Riigi huvitegevuse vahendeid on töajõukuludes 4800 eurot. Majandamiskulude reale on planeeritud administreerimiskulud, lähetus- ning koolituskulud. Kinnistu ülalpidamiskuludesse on planeeritud vahendid ka gümnaasiumi staadioni hoolduseks. Peale eelneva on vahendid isikliku auto kasutamise kompensatsiooniks, infotehnoloogiale, inventari soetamiseks ja hoolduseks ning mitmesuguste ürituste läbiviimiseks. Riigi huvitegevuse vahendeid on majandamiskuludes 500 eurot.

Mänguväljakute majandamiskuludesse on arvestatud laste mänguväljakute hoolduse ja jooksva remondi kulud.

Lastelaagrite töajõukulude real kajastuvad õpilaste töömaleva palgakulud koos maksudega. Majandamiskuludesse on planeeritud toitlustuskulud, ürituste kulud.

Noorsootöö majandamiskuludesse on planeeritud sihtotstarbelised noorteosaluse ürituste kulud.

Vabaaja ürituste majandamiskuludesse on planeeritud mitmesuguste ürituste nagu kaitsepäeva, emadepäeva, lastekaitsepäeva, eakate hommikukohvi, eakate päeva jm. läbiviimise kulud.

Lähkma külakeskuse reale on planeeritud vahendid vallale kuuluva hoone ülalpidamiskulude osaliseks katmiseks.

Seltsitegevuse rea majandamiskuludesse on planeeritud ruumide majandamiskulud, infotehnoloogia kulud. Mittetulundusühingud ja seltsingud esitasid 23 taotlust toetuse saamiseks 25 556 euro ulatuses. Mittetulundustegevuse toetusi on planeeritud 16 000 eurot.

Kilingi-Nõmme ja Surju raamatukogude töajõukulude reale on planeeritud vahendid raamatukogude töötajate palgavahenditeks koos maksudega. Majandamiskulude reale on planeeritud vahendid bürookuludeks, perioodika tellimiseks, sidekuludeks, lähetus- ja koolituskuludeks, ruumide ülalpidamiskuludeks, andmesideks, tarkvara hoolduseks, inventari soetamiseks ja hooldamiseks, teavikute ostmiseks.

Kilingi-Nõmme Klubi töajõukuludesse on arvestatud klubi töötajate, ringjuhtide töötasud koos maksudega. Majandamiskulude real kajastuvad bürookulude, sideteenuste, lähetus- ja koolituskulude, hoone ülalpidamiskulude, isikliku sõiduauto rendi, andmeside, inventari soetuse ning hoolduse, katla hoolduse ja ürituste korraldamise ning ringide tegevusega seotud kulud. Täiendavalt on planeeritud 6000 eurot üritusteks ja lavaseadmete ohutuse tagamiseks. Klubi eelarve kuludes kajastub ka Eesti Rahvatantsu- ja Rahvamuusika Seltsilt laekunud sihtotstarbeline toetus 335 eurot. Riigi huvitegevuse vahendeid on majandamiskuludes 2000 eurot.

Tali seltsimaja ja Surju rahvamaja tööjõukuludesse on arvestatud töötajate ja ringijuhtide töötasud koos maksudega. Riigi huvitegevuse vahendeid on Tali seltsimaja tööjõukuludes 700 eurot ja Surju Rahvamajal 4817 eurot. Majandamiskulude reale on planeeritud vahendid bürookuludeks, sideteenusteks, koolituseks, hoone ülalpidamiskuludeks, kulud infotehnoloogiale, inventari soetamiseks, kütmisele, elektrile ning ürituste korraldamiseks. Surju Rahvamaja eelarve kuludes kajastub Eesti Rahvatantsu- ja Rahvamuusika Seltsi toetus 335 eurot ja Eesti Kooriühingu toetus 335 eurot. Riigi huvitegevuse vahendeid on Tali seltsimaja majandamiskuludes 700 eurot ja Surju Rahvamajal 2583 eurot.

Mälestusmärkide ja monumentide eelarvesse on planeeritud vahendid valla territooriumil olevate mälestusmärkide hooldamiseks, sh Saarde 100 tamme salu kõnnitee rajamine, pinkide paigaldus.

Ajalehe majandamiskulude reale on planeeritud trükikulud jm ajalehe toimetamisel vajalikud väljaminekud.

Usuasutuste reale on planeeritud tegevuskulude toetus 300 eurot Eesti Kirikute Nõukogule „Teeliste kirikud“ projektiks.

Haridusasutuste näol on tegemist kõige suurema põhitegevuse kuluvaldkonnaga, mis moodustab eelarvest 55,8% (2019.a 56,7%).

Lasteaed „Kröll“, Surju ja Tali lasteaia tööjõukulude reale on planeeritud vahendid kogu personalile. Lasteaia „Kröll“ taotluse kohaselt on eelarvesse on planeeritud õpetajate palgalisa vastavalt haridusele, kutsestandardile ja kvalifikatsioonile.

Lasteaedade majandamiskuludesse on planeeritud bürookulud, koolituskulud, ruumide korrashoiukulud, sõidukite ülalpidamiskulud, infotehnoloogiakulud, inventarikulud, toidukulud, meditsiinikulud ja hügieenitarbed, õppevahendite kulud, ürituste kulud, kulud eririistele jm. majanduskulud. Surju lasteaed, mis täienenud sõimerühmaga, on täiendavalt planeerinud tööjõukuludeks, toidukuludeks, küttele, elektrile ning mänguasjade soetamiseks.

Teistele omavalitsustele makstav lasteaia kohamaks on eelarvesse planeeritud Saarde valla laste eest teiste omavalitsuste lasteaedades.

Surju põhikooli tööjõukulude reale on planeeritud koolipersonali palgakulud koos maksudega. Seoses riigipoolsete hariduskulude ebapiisavusega, on õpetajate tööjõukuludeks omavahendeid juurde planeeritud 61 176 eurot. Riigi huvitegevuse vahendeid on tööjõukuludes 5700 eurot. Majandamiskulude reale on planeeritud vahendid administreerimiseks, lähetus- ja koolituskulud, hoone ülalpidamiskulud, isikliku sõiduauto rendikulud, infotehnoloogia- ning inventari kulud, meditsiinikulud ja hügieenitarbed, kulud õppevahenditele, üritusteks. Surju Põhikooli eelarve kuludesse on planeeritud sihtotstarbeline toetus Eesti Kooriühingult 335 eurot. Riigi huvitegevuse vahendeid on majandamiskuludes 2600 eurot.

Surju pedagoogide tööjõukulude real kajastub ainult riigipoolne hariduskulude toetus õpetajate ning juhtiva personali palgakuludeks koos maksudega. Majandamiskulude real kajastuvad riigipoolsed vahendid täiendkoolituseks ja õppevahenditele.

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi tööjõukulude reale on planeeritud palgavahendid koos maksudega kogu koolipersonalile. Seoses riigipoolsete hariduskulude ebapiisavusega, on gümnaasiumi osa õpetajate tööjõukuludeks omavahendeid juurde planeeritud 22 994 eurot. Riigi huvitegevuse vahendeid on gümnaasiumi tööjõukuludes 20 673 eurot. Majandamiskulude real kajastuvad vahendid bürookuludeks, sideteenusteks, lähetus- ja koolituskulud, hoonetekompleksi ülalpidamiskulud, isikliku sõiduauto rendikulud, infotehnoloogilised ja kulud inventarile ja selle hooldamisele, toitlustuskulud, õppevahendite

ja õpilasürituste kulud. Toetuste real kajastuvad õpilaste sõidud, toidukulud võistlustel, olümpiaadidel, õpilaskodu riiklikult toetatavatele õpilastele suunatud toetused. Gümnaasiumi eelarvesse on sisse arvestatud õpilaskodule lepingu alusel saadav toetus 30 000 eurot. Eesti Rahvatantsu- ja Rahvamuusika Seltsilt laekus sihtotstarbeline toetus 1005 eurot ning Eesti Kooriühingult 335 eurot. Riigi huvitegevuse vahendeid on majandamiskuludes 2727 eurot.

Teistele omavalitsustele õpilaskoha maksumuse arvestuse aluseks on õpilaskoha maksumus, mille piirmäär on seaduse alusel 92 eurot kalendrikuus õpilase kohta (v.a. erivajadustega). **Koolitoidu** reale on planeeritud kokku nii riiklikud vahendeid põhikooli ja gümnaasiumi õpilaste toitlustamiseks kui ka omavahendid tasuta hommikusöögiks, koolipersonali toitlustamiseks ja vahendid õpilaskodus elavatele õpilastele.

Gümnaasiumi pedagoogide tööjõukulude real kajastub ainult riigipoolne hariduskulude toetus õpetajate ning juhtiva personali palgakuludeks koos maksudega. Majandamiskulude real kajastuvad riigipoolsed vahendid õppevahenditele, täiendkoolituseks, samuti eritoe tegevustoetus.

Muusikakooli tööjõukuludesse on planeeritud muusikakooli personali töötasud koos maksudega. Riigi huvitegevuse vahendeid on tööjõukuludes 14 200 eurot. Majandamiskuludesse on planeeritud administreerimiskulud, lähetus- ja koolituskulud, hoone ülalpidamiskulud, isikliku sõiduauto kasutamise kulud, andmeside, inventari hoolduskulud, õppevahendite kulud, ürituste kulud. Toetuste real kajastub muusikakoolide liidu liikmemaks. **Huvikeskuste** majandamiskulude real on planeeritud vahendid huvikoolidele ja ringidele teistes omavalitsustes ja eraõiguslikes institutsioonides. Riigi huvitegevuse vahendeid on sel eelarve real kokku 45 022, sh. majandamiskuludes 23 322 eurot, mida on võimalik vajadusel ümber jagada. Toetuste real kajastuvad vallavalitsuse korralduse alusel jagatud vahendid juriidilistele isikutele MTÜ Pärnumaa Vibujaht, MTÜ Saarde Moto, MTÜ Saarde Virtinad, MTÜ Lähkma-Saunametsa külaselts, MTÜ Pärnu JK Poseidon, MTÜ Saarde Vabatahtlikud Pritsumehed, AM Prof OÜ, Tulest Tulnud OÜ, EELK Saarde Katariina Kogodus.

Kilingi-Nõmme Vabaajakeskuse tööjõukuludesse on planeeritud vabaajakeskuse töötajate palgavahendid. Riigi huvitegevuse vahendeid on tööjõukuludes 5600 eurot. Majandamiskulude real kajastuvad bürookulud, sideteenused, koolituskulud, hoone ülalpidamiskulud, isikliku sõiduauto rendikulud, vahendid infotehnoloogiale, inventarile, meditsiinikuludeks ja hügieenitarveteks, ürituste läbiviimiseks ja muudeks majanduskuludeks. Majandamiskuludesse on lisatud ka Rahandusministeeriumilt saadud tegevustoetus 5000 eurot. Riigi huvitegevuse vahendeid on majandamiskuludes 4400 eurot.

Õpilasveo eriliinide majandamiskulude real kajastuvad kulutused õpilasvedudele vallasiseselt ja maakonnaliinidele. Toetuste real kajastub ühistranspordikeskuses osalus.

Õpilaskodude reale on planeeritud vahendid õpilaskodu kulutuste katteks mujal õppivatele meie valla õpilastele.

Sotsiaalse kaitse osakaal põhitegevuse kuludest on 10,7% (2019.a 11,4%). Selle valdkonna eesmärgiks on valla elanikele ja nende perekondadele toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks, kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isikutele sotsiaalsele turvalisusele ning ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Erivajadustega isikute riiklik hoolekanne reale on planeeritud Sotsiaalkindlustusametilt saadud vahendite kulutused.

Puuetega inimeste sotsiaalsele kaitsele on planeeritud majandamiskuludeks mitmesuguste hooldus-, ravi- ja tehniliste abivahendite kulud, sõidukite ülalpidamiskulud. Toetuste reale on

planeeritud puuetega isikute hooldajatoetused, neilt toetustelt makstav sotsiaalmaks. Samuti on siia planeeritud ühekordsed toetused puuetega isikutele.

Puuetega inimestele on planeeritud eluasemete füüsilise kohandamise toetus 21 440 eurot, sh valla omaosalus 5000 eurot.

Surju Hooldekodu Videvik tööjõukulude reale on planeeritud kogu personali töötasud koos maksudega. Majandamiskuludesse on planeeritud administreerimiskulud, koolituskulud, hoonete ülalpidamiskulud, info- ja kommunikatsioonikulud, inventari, toiduainete, meditsiinikulud ja hügieenitarvete kulud ning muud majanduskulud. Surju Hooldekodu Videvik hooldustöötajate tööjõukulude kasv on seotud kohamaksu tõstmisega, tagamaks hooldustöötajate palgataseme konkurentsivõimet teiste asutustega.

Eakate sotsiaalse kaitse majandamiskuludesse on planeeritud hooldusteenuse ostmine, kaupluseringid jm. sotsiaalsed teenused. Toetuste reale on planeeritud ühekordsed toetused eakatele.

Koduteenuste rea tööjõukulude alla on planeeritud koduhooldustöötajate palgakulud koos maksudega. Samuti on tööjõukulutustes käsunduslepinguga tugiisiku töötasu. Majanduskuludesse on planeeritud bürookulud, sünnipäevalillede kulu hooldatavatele, koolituskulud, isikliku auto kasutamise rendikulud, inventari kulud, meditsiinikulud ja muud majandamiskulud.

Asendus- ja järelhooldus on sotsiaalteenus, mille vahendid tulevad riigilt. Selle teenuse eesmärk on lapse heaolu ja õiguste tagamine, peresarnaste elutingimuste võimaldamine ning lapse ettevalmistamine võimetekohaseks toimetulekuks täisealisena. Asendushooldusteenuse osutaja on hoolduspere, perekodu või asenduskodu. Järelhooldusteenuse eesmärk on asendushoolduselt või eestkostelt lahkuva isiku iseseisva toimetuleku ja õpingute jätkamise toetamine.

Perede ja laste sotsiaalse kaitse tööjõukuludesse on planeeritud puudega lapse tugiisikule arvestatud tasud, projekti „Imelised aastad“ tööjõukulud. Majandamiskuludesse on planeeritud erivajadustega laste transport, laagrite kulud, tugiteenuste kulud jm. laste hoolekannet puudutavad kulutused. Toetuste reale on planeeritud valla poolt makstavad sünnitoetused, koolilõpetajate toetused, ranitsatoetused, sõidusoodustuste toetused ning ühekordsed toetused peredele. Samuti kajastub toetuste real riigieelarvest eraldatud matusetootus.

Toimetulekutoetuste rea majandamiskuludesse on kantud riigipoolne toimetulekutoetuste maksmise korraldamise hüvitis. Toetuste real kajastuvad riigieelarvest eraldatud toimetulekutoetuste vahendid.

Riskirühmadele sotsiaalse kaitse real kajastuvad majandamiskulude all ravikindlustuseta isikute ravikulud, matusekulud jm. Toetuste real kajastuvad ühekordsed toetused riskirühmadele.

Sotsiaalse kaitse halduse majandamiskuludesse on planeeritud valla sotsiaaltöötajate auto bensinikulud, koolituskulud, erialaste trükiste soetamine, infotehnoloogilised kulutused, hoonete ülalpidamiskulud.

2019.aastast kasutamata jäänud sihtotstarbelised vahendid.

Kooskõlas riigieelarve seaduse §52 alusel tuleb kohaliku omavalitsuse üksustel eelarveaasta lõpuks kasutamata jäänud toetusfondi vahendid üle kanda järgmisse eelarveaastasse samaks otstarbeks. Sellega tagatakse vahendite kasutamine vastavalt eraldamise eesmärgile.

Saarde valla 2019.aasta lõpu likviidsete varade jäägis on sihtotstarbelisi kasutamata vahendeid summas 146 126 eurot, mida võib kasutada lisaks eelarves sätestatule järgmiselt:

- Toimetulekutoetusteks 42 858 eurot

• Asendus- ja järelhoolduseks	37 962 eurot
• Matusetoetusteks	3383 eurot
• Vajaduspõhiseks peretoetuseks	3588 eurot
• Surju põhikooli projektid	9833 eurot
• Gümnaasiumi pedagoogid	30 794 eurot
sh. tööjõukuludeks	29 383 eurot
koolituseks	296 eurot
õppevahenditele	1115 eurot
• Surju põhikooli pedagoogid	492 eurot
sh. tööjõukuludeks	258 eurot
koolituseks	234 eurot
• Huvitegevuse vahendeid	17 216 eurot

Investeermistegevus

Nimetatud osas on tulusid planeeritud kokku 107 880 eurot. Vara müügituludena on planeeritud 50 000 eurot (eeskätt vallale mittevajalikud kinnistud).

Kirjel põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine on 57 800 eurot (sh hajaasustuse programmiks 50 000 eurot ja Leaderi toetus Kilingi-Nõmme keskpargi teede remondiks 7 800 eurot).

Finantstuludesse on planeeritud 80 eurot pangaintresse.

Põhivara soetuse real on kogusummaks 992 200 eurot.

Objektiti ja valdkonniti on kavandatud järgmised investeeringud:

- 1) vallavalitsuse hoone projekteerimine ja rekonstrueerimine 10 000 eurot
- 2) muu avalik kord – valvekaamerad 5 000 eurot
- 3) teede ja tänavate renoveerimine - 350 000 eurot vastavalt teehoiu kavale
- 4) bussiliinide ootekojad - 6 000 eurot
- 5) jäätmekäitlus – jäätmejaama projekti koostamiseks ja ehituseks 25 000 eurot
- 6) kesklinna pargi kõnniteedele ja haljasalade planeeringuteks – 17 800 eurot
- 7) tänavavalgustuse renoveerimine Tihemetsas ja Kilingi-Nõmmes 10 000 eurot
- 8) Tihemetsa sauna soojaveearustusele 6 500 eurot
- 9) linnasaunale vajadusel katla väljavahetamiseks 10 000 eurot
- 10) ambulatoorsete teenuste real Kilingi-Nõmme perearstikeskusele lifti ehitamiseks ja ruumide remondiks 80 000 eurot
- 11) Tihemetsa Huvi- ja spordikeskusele välisfassaadi, suure saali laevalgustuse renoveerimiseks ning ujula avamiseks vajalike uuringute ja tegevuste alustamiseks 60 000 eurot
- 12) Tihemetsa mänguväljakule 5 000 eurot
- 13) Kilingi-Nõmme klubile kogu katuse renoveerimiseks 80 000 eurot
- 14) Kilingi-Nõmme suveaia laululava kandekonstruksioonide renoveerimiseks 20 000 eurot
- 15) Tali seltsimaja põrandate remondiks 12 000 eurot
- 16) Lasteaiale Kröll keldrikorruse abiruumide remont/kaasajastamine(pesuruum, panipaigad, koridor) 23 900 eurot
- 17) Surju Lasteaiale sokli, treppide, sadeveesüsteemide renoveerimiseks 16 000 eurot
- 18) Surju põhikoolile välisfassaadi, sokli, sadeveesüsteemide renoveerimiseks 100 000 eurot
- 19) Kilingi-Nõmme Gümnaasiumile õpilaskodu I korruse ja kahe klassiruumi remondiks 60 000 eurot
- 20) Muusikakoolile ruumide helipidavuse parendamiseks 15 000 eurot
- 21) Kilingi-Nõmme Vabaajakeskusele akende vahetuseks, ruumide remondiks 20 000 eurot
- 22) Surju Hooldekodule Videvik vana korpuse renoveerimiseks 60 000 eurot.

Osaluste soetuse real kajastuvad vahendid seoses Tali ÜVK projektiga 185 642 eurot.

Põhivara soetamise sihtfinantseerimiseks on eraldatud 195 178 eurot, mis koosneb järgmistest sihtfinantseerimistest:

- 1) liikmemaksude ja ühistegevuse real loomade varjupaiga rajamise toetus 26 794 eurot
- 2) veevarustuse real kajastuvad hajaasustuse programmi vahendid kokku 100 000 eurot
- 3) haigla real 30 000 eurot SA Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskuse investeringutoetuseks, millest 5 000 eurot seadmete soetamiseks ja 25 000 eurot projektitoetuse omaosalusele (eelduseks projektitoetuse saamine hoone soojustamiseks),
- 4) sporditegevusele Pärnumaa Spordiliidu terviseradade projekti omaosaluseks 10 000 eurot
- 5) MTÜ Metsaääre Küla Seltsile elektriprojekti toetus 26 000 eurot
- 6) usuasutuste real 2 384 eurot on planeeritud Saarde pastoraadi töllakuuri katuse projekti kaasfinantseerimiseks.

Finantskulude real kajastuvad kapitalirendi intressid ning laenude intressid vastavalt laenugraafikutele. Planeeritud on ka lepingutasu uue laenu vormistamisel.

Investeeringustegevus kokku on -1 282 940 eurot. Allikateks on kavandatud põhitegevuse tuleml, aastavahetuse vahendite vaba jääk ja pikaajaline laen.

Finantseerimistegevus

2020. aastal on planeeritud võtta pikaajalist pangalaenu kuni 560 000 eurot.

Kohustuste tasumise real kajastuvad kapitalirendimaksud ja pangalaenude tagasimaksud kokku 215 420 eurot.

Finantseerimistegevus kokku on 344 580 eurot.

Likviidsete varade muutuse eelarveosa

Likviidseteks varadeks peetakse raha ja pangakontodel olevaid vahendeid eelmise eelarveperioodi lõpus. Nimetatud eelarveosa kajastab raha jäägi ülekandmist järgmise aasta eelarvesse. Eelarve tuleml peab võrduma likviidsete varade muutuse ja finantseerimistegevuse kogusumma vahega.

2019.aasta lõpus oli vallal likviidsete varade jääk 815 077 eurot, millest

- Suunatakse 2020.aasta eelarvesse 619 449 eurot(-)
- Sihtotstarbeliste üleminevate vahendite jääk 146 126 eurot(-)
- Nõuete, kohustuste saldo aasta lõpuks 9736 eurot(-)

Eelneva tulemlusel jääb eelarvesse suunamata vahendeid 39 766 eurot

Eiko Tammist
Vallavanem